

בס"ד, ש"פ בשלח, רס"ו

ויוֹלְךָ ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה כו' ויבקעו המים.⁷ וצ"ל, והלא קרי"ס לא הי' ענין טבעי, כ"א הי' נס נפלא היוצא מדרכי הטבע, וא"כ למה הי' צריך להיות הרוח קדים,⁸ שזהו כמו הנהגה טבעית, אשר באמת הי' זה למעלה מהטבע, לא הי' צריך להיות שום הכנות לזה כו'. ולהבין זה צ"ל משנת"ל⁹ דאצילות נק' אדם ע"ש⁵ אדמה לעליון, להיות שהוא בחי' גילוי ההעלם כו'. והגם דכתי"ב⁶ והחכמה מאין תמצא כו', נת"ל דמה שאצילות הוא אדמה לעליון היינו לגבי א"ק, וגם לגבי כללות הקו. כי ב' מיני המשכות יש, א' בבחי' גבול ומדה, והיינו גילוי הקו, והב' בבחי' א"ס, שזהו הארת בחי' מלכות דא"ס. והקו ג"כ שרש המשכתו מלפני הצמצום, והוא מעין המאור. ולגבי בחי' זו, חכמה דאצילות היא בבחי' אדמה לעליון, ולגבי המשכה שבבחי' א"ס כתי' והחכמה מאין כו'.

אֲמַנִם עדיין צ"ל, מאחר שחכמה לגבי הקו היא בבחי' אדמה לעליון, היינו בבחי' אצילות, שהוא בחי' גילוי ההעלם, והקו הוא מבחי' עצמות אוא"ס שלפה"צ, שהאור הוא מעין המאור, א"כ ה"ה ג"כ בבחי' גילוי ההעלם. והגם דהמשכת הקו הוא ע"י הצמצום, מ"מ, הרי מבואר בע"ח⁷ שזהו מה שאחר הצמצום המשיך מן אוא"ס קו א' ישר מן אור העיגול שלו כו', וראש העליון של הקו נמשך מן הא"ס עצמו ונוגע בו כו'. ובפרט לפי מ"ש במ"א⁸ דאופן המשכת הקו הוא שאחר הצמצום והתעלמות האור, שז"ע⁹ ריחוק, נמשך אח"כ להיות בבחי' קירוב כו'. והיינו דבשביל המשכת הקו הי' תנועה הפכית מהצמצום הקודם, שהו"ע סילוק האור, ואח"כ חזר ונמשך האור, היינו באוא"ס¹⁰ שלפני הצמצום חזר והאיר בכדי שיהי' המשכת הקו כו'. וכמו¹¹ עד"מ בהשפעת השכל מהרב אל התלמיד, דבתחלה צ"ל צמצום האור, שמעלים אור שכלו לגמרי, ואח"כ בכדי שיהי' נמצא האור השייך אל המקבל, הרי חוזר האור ומאיר כו', כי מהסילוק לבד, הרי לא ימצא האור השייך אל המקבל¹², כ"א ממה שחוזר ומאיר אח"כ כו'. ובאמת מהסילוק גופא כבר נמצא האור השייך אל המקבל, והיינו כאשר הסילוק והצמצום הוא באופן כזה דוקא שימצא כו', כי יכול [להיות] סילוק לגמרי, כמו שלא השכיל שום שכל כלל, ואז לא ימצא מזה שום

(7) שער א (דרוש עיגולים ויושר) דרוש א ענף ב.
 (8) ראה סה"מ תרס"א ע' קעח. תרס"ט ע' קמו ואילך. תרפ"ו ע' רחצ ואילך.
 (9) = שזהו ענין.
 (10) אוצ"ל: דאוא"ס.
 (11) בהבא לקמן ראה שער היחוד לאדהאמ"צ פ"ב (יא, ב).
 סה"מ תרמ"ח ע' קס"קסא, וע' תמ. תרנ"ז ע' קלט. תרנ"ח ע' פח"ט. תרנ"ט ע' קצא. תרס"ח ע' קסד. המשך תער"ב ח"ב ע' תרמב. עטר"ת ע' תרסה"ו. תרפ"ד ע' שז ואילך. תרפ"ז ע' מב ואילך. תשי"ט ע' 133 ואילך.
 (12) ראה סה"מ תרנ"ט שם. עתר"ר ע' לח. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כה. ענינים ע' שמה.

(1) לכללות המאמר ראה ד"ה להבין ענין אור א"ס באוה"ת ענינים ע' קעה ואילך.
 תוכן המאמר נמצא בקיצור בד"ה וידעת היום בסה"מ תרמ"ז ע' לח"ט. תרנ"א ע' רה"ו.
 לכמה מעניני המאמר ראה ד"ה באתי לגני וד"ה ויולך ה' את הים תשכ"ו (נדפס בקונ' "מאמרי באתי לגני תשכ"ו-תשמ"ו" – קה"ת תשס"ו).
 (2) בשלח יד, כא.
 (3) ראה פ"י הרמב"ן עה"ת בשלח שם, כד (ע"ד הפשט).
 (4) במאמר הקודם (ד"ה החודש הזה (ע' רי ואילך)).
 (5) ישעי' יד, יד. וראה הנסמן לעיל שם.
 (6) איוב כח, יב.

אור כו', אבל כאשר הסילוק אינו לגמרי, אז מהסילוק גופא נמצא האור השייך אל המקבל, להיות שכבר נמצא האור גם קודם שצמצם א"ע, אלא שאז אינו ניכר כלל, וידוע¹³ שע"י הצמצום נעשה הבדלה בין הפנימיות לחיצוניות, וע"ז נעשה ניכר האור של המקבל כו'. אבל זהו רק בבחי' נקודה כללית לבד, ואינו בא עדיין בבחי' גילוי, ואפי' במורגש לעצמו, ובכדי שיהי' האור השייך אל המקבל בבחי' גילוי גם לעצמו, זהו דוקא ע"י שחוזר ומאיר כו'. וכמו"כ יובן למעלה, דבכדי שיהי' גילוי הקו, זהו דוקא ע"י שלפני הצמצום גופא חוזר האור ומאיר כו'. ומובן שאינו מאיר בגילוי ממש כמו שהי' קודם, דא"א שיהי' אז גילוי האור כו', אבל מ"מ ה"ה מאיר כו', ועמ"ש מזה בד"ה תקעו רס"א¹⁴. וא"כ הרי המשכת הקו הוא ע"י הקירוב דאוא"ס כו'. וא"כ, מאחר שהקו הוא מעין האוא"ס שלפה"צ, והחכמה היא בבחי' גילוי ההעלם לגבי הקו, איך החכמה היא בחי' יש מאין לגבי עצמות אור א"ס כו'. וגם צ"ל בעיקר הענין שנת"ל שיש ב' מיני המשכות, בבחי' א"ס, ובבחי' מדה וגבול, והיינו בחי' מל' דא"ס, בחי' סובב הכללי, ובחי' הקו, שהוא בחי' ממכ"ע, דמאחר דשניהם נמשכים מהאוא"ס שלפני הצמצום, למה זה בבחי' א"ס וזה בבחי' גבול כו'.

אך¹⁵ הענין הוא, דהנה ידוע מה דאיתא בזהר¹⁶ ובתיקונים¹⁷ דאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ולכאורה אינו מובן איך שייך מעלה ומטה באוא"ס¹⁸. וגם¹⁹, מאחר דאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, א"כ הרי לא יש חילוק בין מעלה ומטה, והול"ל דאוא"ס לית אתר פנוי מיניה²⁰, [ו]מה"ע למעלה עד כו' ולמטה כו'.

והענין הוא, דהנה, יש להקדים תחלה פ"י א"ס, מהו א"ס. דידוע הקושי בזה²¹, למה קראו בשם א"ס, ולא בשם אין לו תחלה, שהוא מעלה יתירה. וכמ"ש הרמ"ע בס' פלח הרמון שע"ד פ"ג²², כי כל קדמון נצחי, ולא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנבראים יהי' נצחיים ברצון הבורא, אבל אין שום קדמון זולת הבורא ית' לבד, שהוא לבדו הוא הקדמון, שמציאותו מעצמותו ואין לו סיבה אחרת ח"ו, משא"כ שאר הנמצאים כולם מחודשים מאין ליש, ואפי' א"ק נק' אדם דבריאה, שיש לו תחלה²³, ונק' קדמון רק להיותו

וכיו"ב, ולא למעלה כו' ולמטה כו' שמחלק לשני ענינים כו'.
(20) ע"ד לשון התקו"ז שם (צא, סע"ב).

(21) ראה לקו"ת פקודי ז, ב (בהגהה). מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כב, וע' תכג. מאמרי אדה"ז ענינים ס"ע נב"ג. אוה"ת ענינים ע' קסא. סה"מ תרמ"ז ע' לח. תרמ"ח ע' קנז. תרנ"א ע' רה"ו. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נ"גא. תרנ"ט ע' קפה"ו. תרס"ד ע' ל ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע צד"ה. תער"ב ע"ו ע' יב. עז"ת ס"ע קמט"ג. תרפ"א ע' רכג. תרפ"ג ע' פב. תרפ"ה ע' רכז"ח. תרצ"ו ע' 27. תש"ז ע' 125 ואילך, וע' 8-237. ד"ה ואלה שמות תש"כ פ"ה ואילך (תו"מ חכ"ז ע' 267 ואילך). ד"ה באתי לגני תשכ"ב פ"ב ואילך (סה"מ תשכ"ב ע' ככג ואילך). לקמן רד"ה וידבר ג' זאת חוקת (ע' רל).

(22) = הר"ר מנחם עזרי" מפאנו בספרו פלח הרמון (על ספר הפרדס) שער ד (שער עצמות וכלים) פרק ג. וראה גם בהקדמתו לס' יונת אלם [הובא בלקו"ת פקודי שם].

(23) באוה"ת ענינים שבהערה 1: כמ"ש בע"ח שער ב.

(13) ראה סה"מ תרנ"ט שם ע' קצא ואילך. תרס"ט, עטר"ת, תרפ"ו ותרפ"ז שם. ועוד.

(14) סה"מ תרס"א ע' קסז. וראה גם המשך תער"ב ח"ב שם.
(15) בהבא לקמן – ראה ד"ה לה"ע שארז"ל שאוא"ס באוה"ת ענינים ע' קי.

(16) ראה ז"ח יתרו לד, סע"ג.

(17) תיקון נו (צב, רע"א).

(18) ראה ד"ה נוחה עליו תשי"ד (תו"מ סה"מ ניסן ע' קע"א): הרי הענין דמעלה ומטה (גם מעלה ומטה ברוחניות) הוא גבול, ואיך שייך לומר באין סוף (כלי גבול) שהוא למעלה כו' ולמטה כו'.

(19) ראה ד"ה נוחה עליו תשי"ד שם: ולכאורה הי' אפ"ל שענין מעלה ומטה הוא בעולמות (ולא בא"ס), והפירוש דאוא"ס למעלה כו' ולמטה כו' הוא שהוא נמצא (ומתפשט) בכל הדרגות שבכל העולמות, למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. אבל עפ"ז הול"ל לית אתר פנוי מיני

קדם לאצילות כו', וא"כ כיון שעיקר הענין הוא שהקב"ה אין לו תחלה, שזהו רק מה שבמ ית' ולא בזולתו, א"כ כך הי' להם להמקובלים לקרותו, ולמה נק' בפי כל ס' הקבלה בשם אין סוף.

אך הענין יובן בהקדם מה שנחלקו המקובלים בענין הכתר²⁴, אם הוא ממנין הע"ס. דברים מהמקובלים²⁵ ס"ל שהכתר אינו נמנה בע"ס, ונק' א"ס, והרמ"ק בפרדס שער אם הא"ס הוא הכתר²⁶, נחלק עליהם, דהכתר הוא ג"כ מכלל הע"ס. וביאר²⁷ דברי המקובלים הנ"ל, דס"ל דהעילוי שיש לכתר על כל הספירות (דזהו לכל הדעות שיש עילוי לכתר כו') הוא, שכולם הן מחודשים מאין ליש, משא"כ בחי' הכתר אינו מחודש (דלהיות בכל²⁸ הספי' מן החכמה ולמטה יש כלים, שז"ע בריאה יש מאין כידוע²⁹, אבל בכתר לא יש בו כלים, וכמ"ש בזהר בא דמ"ב ע"ב, ותמן לית מאנא למתפס לי' למנדע בי' ידיעא כלל כו' עכ"ל. ולפי המתבאר כאן, י"ל, שגם מצד האור נק' מחודשים, וכנ"ל שהחכמה נק' יש מאין לגבי עצמות אוא"ס, משא"כ הכתר הוא ההמשכה שבבחי' א"ס כו'). [ו]ע"ז אמרו³⁰ עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שבחי' שמו שהי' ג"כ עד שלא נבה"ע אצילות³¹, היינו בחי' הכתר, והוא הנק' א"ס. ולדבריהם אתי שפיר שנק' א"ס, ולא נק' אין לו תחלה, שהרי באמת יש לו תחלה, הוא בעל השם, וכמארו"ל הוא ושמו, משא"כ מהותו ועצמותו לא שייך כלל לקרות א"ס כנ"ל. אך הרמ"ק ז"ל נחלק עליהם, והביא ראיות שהכתר הוא מכלל ע"ס ממש, שהן מחודשים, אלא דתחלת אצילות שיהי' שייך לומר ספי' ממש והמתגלה אלינו (דהא בהא תלי', דמה שהוא בבחי' ספי' במציאות, ממילא הוא בבחי' מתגלה כו'), הוא מן החכמה למטה, אבל הכתר הוא בבחי' תכלית ההעלם לגמרי, לפי שבכתר מאיר גילוי אוא"ס ממש, ולזאת אינו בבחי' מציאות מתגלה כו', וזהו העילוי שבכתר כו', אבל הוא ג"כ מה שנאצל מעצמות המאציל כו'. והאריז"ל בע"ח שעמ"א³², הכריע, דהכתר הוא ממוצע, ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל, ונק' מצד בחי' זו א"ס, ויש בו מבחי' שרש הנאצלים, ומצד בחי' זו הוא במנין הע"ס. וגם דבריו צריכים ביאור, דאיך שייך לומר שיש בו מבחי' א"ס ממש, [ד]כיון שאין הכתר א"ס, א"כ א"ס הוא מהותו ועצמותו, [ו]איך שייך שיהי' בכתר מבחי' זו (דהנה, הפרדס ס"ל שכתר בכלל הוא בחי' נאצל ועלול מא"ס, וא"כ, מה שהא"ס מאיר בכתר ה"ה בחי' הארה לבד, כי כל גילוי הוא

קסו

24 ראה בכ"ז הוספות לתו"א ויחי קה, א. לקו"ת בחקותי מו, רע"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ריש ע' צה. אוה"ת וישב (כרך ו) תתפח, א. יתרו ס"ע תתלט"מ.

25 "מגילת סתרים ואגרת חמודות" (הובא בהקדמה לס' מגן דוד להרדב"ז [ראה הוספות לתו"א ויחי שם. ואוה"ת וישב שם]. ס' האמונות להר"ר שם טוב שער ד פ"א "בשם הרב הגדול ר' אברהם אבי"ד החסיד ז"ל, וממנו קיבל הרב הגדול הראב"ד חתנו, והרב החסיד ר' יצחק" (הובא בפרדס שבהערה הבאה). ס' עבודת הקודש (להר"מ בן גבאי) ח"א (חלק היחוד) רפ"ב בשם "ביאור סודות הרמב"ן ז"ל" (הובא לקמן בהמאמר ובאוה"ת יתרו ע' תתלט).

26 שער ב פ"א ואילך. וכן דעת הרדב"ז בהקדמתו לס' מגן דוד שם.

27 בפרדס שם.

28 אוצ"ל: להיות דבכל (או: דלהיות שבכל).

29 ראה לקו"ת בהר מא, ד. אוה"ת ענינים ע' רנט ואילך. ועוד.

30 פרקי דר"א פ"ג.

31 כן פי' בעבודת הקדש ח"א (חלק היחוד) פ"ב "כפי מה שקבלו בעלי העבודה איש מפי איש". הובא באוה"ת יתרו שם. סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו. וש"נ. תרנ"ד ס"ע רחצ. לקמן ד"ה כי עמך (ס"ע רמו). וראה ס' הערכים-חב"ד (כרך ד) ע' תלו ואילך.

32 = שער מא. כ"ה בע"ח דפוס שקלאוון תק"ס, ובדפוסים שלפנינו הוא בשער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. וראה לעיל ע' קכו ובהנסמן שם בהערה 33.

בחי' הארה לבד, לא בחי' העצמות, כ"א מה שמאיר מאורו בהעלול ממנו, ולהיות שזהו גילוי בחי' האור דא"ס ממש, לזאת הכתר הוא בתכלית ההעלם כו' כנ"ל. אבל האריז"ל או' דבחי' עליונו³³ שבכתר, דהיינו בחי' עתיק, הוא בחי' תחתונה שבא"ס, ואם נאמר דא"ס הוא בחי' העצמות, איך שייך דבכתר יהי' בחי' זו כו'. ועוד, איך שייך בהעצמות ממש לומר בחי' תחתונה או עליונה כו'.³⁴

אך הענין, דכמו שנחלקו המקובלים בענין הכתר, והאריז"ל הכריע כו', כמו כן יש כעין מחלוקת זו בפ"י ל' א"ס. דהרמ"ק ס"ל דשם א"ס קאי לעצמות הבורא, והרמ"ע שם פ"ד³⁵ ס"ל דבחי' רצונו ית' הוא הנק' א"ס, ונק' סיבה ראשונה אל כל הנמצאים, משא"כ [ל]מהותו ועצמותו אין לייחס אפי' תואר סיבה כו'. ומדברי האריז"ל מובן להדי' [ה]הכרעה בזה, דמאחר שכתב³⁶ שבכתר יש בחי' תחתונה של א"ס, וכאלו נאמר בחי' מלכות שבמלכות דא"ס כו', מובן ומבואר בהדי' דא"ס אין ר"ל³⁷ העצמות של הבורא ממש, דבמהותו ועצמותו ממש אין שייך כלל ח"ו לומר בחי' תחתונה או עליונה כנ"ל, אלא ודאי א"ס לאו היינו מהו"ע ממש, עד שיצדק בזה לומר בחי' תחתונה כו'. ומ"מ, מובן מדבריו ג"כ, דלא ס"ל כלל מ"ש הרמ"ע דרצונו הוא הנק' א"ס, וכמובן דבחי' מאציל המבו' שם אינו בחי' הרצון כו'. ועוד, דהרי בחי' רצון נק' בו ג"כ כתר, ואף שיש רעדכ"ר³⁸, ונק' א"ק או כתר דא"ק, מ"מ, מאחר שאמר שבבחי' כתר (אפי' דא"ק) שהוא הנק' רצון יש בו מבחי' תחתונה של א"ס, מובן ומבואר דא"ס למע' מעלה מבחי' רצון. ונמצא מובן מדברי האריז"ל דבחי' הנק' א"ס הוא למעלה מבחי' רצון, ומ"מ לאו היינו מהו"ע ממש.

נה להבין מהו בחי' זו הנק' א"ס, צ"ל מה הכריח את הרמ"ק לפרש דא"ס קאי על העצמות, וכמו"כ להבין מה שהכריח את המקובלים הראשונים לומר שהכתר הוא

(* בבבאור³⁸ ד"ה שחורה אני³⁹ מבו' בחי' תחתונה היינו בחי' האור לגבי העצמות כו', ולפ"ז לכאוי' יש מקום לומר דא"ס קאי על העצמות. ושם בסוף הענין⁴⁰ והנה מדברי כו' הכרח וראי' כו', וצ"ע. והשי"ת יאיר עיני.

(33) אוצ"ל: עליונה.

(34) ראה לקו"ת שה"ש ח, א: כי לא שייך בחי' אחרונה או ראשונה רק במקום ששייך לומר ראש וסוף, והיינו בעשר ספירות שהחכ' נק' ראשית ההשתלשלות כו' והמל' נק' סופא דכל דרגין, משא"כ בא"ס ב"ה שאין לו קץ וראש והוא פשוט בתכלית הפשיטות מהו"ע בחי' אחרונה.

(35) בס' פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) שם פ"ב.
(36) בעץ חיים הנ"ל (הובא בלקו"ת בהר מג, ג. הוספות לס' ויקרא נג, סע"ב. שה"ש שם. ועוד).

(37) = רצונו לומר.

(38) על תיבות אלו כתב רבינו: „אין צריך להעתיק" (וראה לעיל ע' כב בשוה"ג להערה 105).

(39) לקו"ת שה"ש שם.

(40) לקו"ת שה"ש שם, וז"ל: וז"ש האריז"ל בחי' היותר

אחרונה כו' והנה מדברי האריז"ל אלו הוא הכרח וראי' גמורה למ"ש בכמה דוכתי דפי' אוא"ס היינו האור והגילוי, אבל מהותו ועצמותו הוא עד"מ בחי' המאור שהוא מקור האור כו', דאל"כ מהו פי' בחי' תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס דקאמר האריז"ל, אלא ודאי דר"ל עד"מ האור והזיו כו'. אך אמנם עם היות שאמת נכון הדבר דעל האור לבד יתכן לומר מ"ש בע"ח בחי' היותר אחרונה כו' מ"מ באמת פי' בחי' היותר אחרונה שבא"ס דקאמר בע"ח אין הכוונה על כללות האור והזיו ממש, כ"א עוד זאת ר"ל שבחי' היותר אחרונה שבהאור והזיו מזה נמשך להיות עתיק לאצילות, וכנודע שמתחלה הי' צמצום בהאור ואח"כ נמשך רק קו וחוט לבד מהאוא"ס כו' והקו הוא נק' בחי' אחרונה לגבי האור כו'.

(41) = רעוא דכל רעיון. ראה זח"ב קעו, ב (בספד"צ). רנג, ב. רנת, ב. ועוד.

הנק' א"ס. והענין הוא, דהנה כתיב⁴² אני הוי' לא שניתי, שלא יש שום שינוי כלל מצד התהוות העולמות. וכמא'⁴³ אתה הוא עד שלא נברה"ע ואתה הוא כו'. והיינו, שאינו כמו הנשמה שמחי' את הגוף, שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף⁴⁴, לפי שמלובשת ממש בתוך לבושי הגוף כו', והיינו הכחות של הנפש, כמו כח השכל והמדות (שנק' לפעמים עצמות הנפש⁴⁵ לגבי לבושי מחדום"ע), שהן נתפסים ומתלבשים ממש באברי הגוף, ומקבלים שינוים על ידן באופן ההעלם והגילוי שבהם, וכמו בהחילוק בין קטנות לגדלות, שהחילוק הוא בהאברים, ועי"ז נעשה שינוי בהכחות כו', וכמ"ש במ"א⁴⁶. וגם עצם הנפש, הגם שאינו⁴⁷ מלובשת ממש בגוף, ואין בה שינוים דקטנות וגדלות כו', מ"מ, ה"ה נתפסת ג"כ בגוף ומוגדרת בו, שהרי בעת שמחי' את הגוף הזה אינה יכולה להחיות גוף אחר כו', וכמ"ש במ"א⁴⁸, הרי שהיא מוגדרת בו עכ"פ כו'. משא"כ מה שהיא ית' מחי' את כולם ומהוה אותם מאין ליש, אין עצמותו ית' מלובש ונתפס בהם ח"ו, רק בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁴⁹, ואף שאין לו דמות הגוף⁵⁰, אך דברה תורה כלשון בני"א⁵¹, והוא כמו למשל בנפש האדם, שהדבור שמדבר לזולתו אינו בחי' עצמיות של הנפש כלל, כ"א חיצוניות של הנפש בלבד, כי אין נחסר כלל בהנפש מרוב דיבור שמדבר לזולתו, שאף שידבר הרבה אין נחסר כלל מהנפש כו'⁵² (ובאמת כן הוא גם בהכחות לגבי עצם הנפש, שאינו נחסר כלום מהנפש ע"י הכחות, וכמו בהשפעת השכל והמדות כו', ואין עושיין שום שינוי בהנפש כלל כו', והיינו לפי שבאמת הן ג"כ רק הארה לבד, ולא עצמות הנפש כלל כו'. אמנם הדבור הוא הארה חיצונית יותר, שאינו עושה שינוי וחסרון גם בהכחות כו', והעיקר בזה הוא, כי הבל הדבור הוא הבל חיצוני לגמרי כו', וכמ"ש במ"א⁵³). והיינו לפי שהוא הארה חיצונית לגמרי מהנפש, ואינו בבחי' עצמית כלל וכלל כו'. וכמו"כ כללות בחי' החיות הנמשך בעולמות הוא מבחי' דיבור עליון, שאין זה בחי' עצמות כלל, כ"א בחי' הארה חיצונית לבד כו'. אבל בחי' העצמות אינו בגדר העולמות, ואינו בערך התלבשות בעולמות כלל כו'. וז"ש⁵⁴ קדוש כו' ה' צבאות כו', דעצמות א"ס קדוש ומובדל⁵⁵, ואינו מתלבש כלל בעלמין, רק בחי' דבורו לבד מתלבש בעולמות להוותן ולהחיותן כו', ולכן אינו פועל שום שינוי בעצמותו, להיות שזהו רק בחי' הארה חיצונית לבד, אבל בחי' עצמותו הוא רק בבחי' סוכ"ע, שאינו מתלבש בהם, כ"א בבחי' סובב לבד,

קסז

(42) מלאכי ג, ו.
 (43) בתפלת שחרית.
 (44) ראה תניא פמ"ב (ס, ב).
 (45) ראה תניא רפ"ב (טז, ב): „מהות ועצמות נפש האלקית שהיא עשר בחינותיה". ועד"ז שם פ"ב (כו, א). [וראה גם שם רפ"ג (ז, סע"ב)]. ת"א וירא יג, ג. לקו"ת ויקרא ד, ב. דרמ"צ קנה, ב. סה"מ תרכ"ו ס"ע קעב"ג. תרכ"ז ע' תנו [ובהנסמן שם]. תרמ"ג ע' טו. תרמ"ו ע' טו. תרנ"ג ע' רלד"ה. תרס"ג ח"א (הוצאת תשנ"ד ואילך) ע' קס ואילך. עת"ר ע' קמת. תרע"ח ע' שם ואילך. עטר"ת ע' שעט ואילך. תרצ"ו ע' 53. ועוד.
 (46) ראה בסה"מ שבהערה שלפנ"ו. ובהנסמן בסה"מ תרכ"ז שם. ד"ה כל השונה הלכות תרס"ז (לקמן ע' ותכו). וראה ס' הערכים חב"ד כרך ב ע' עתר.
 (47) אוצ"ל: שאינה.
 (48) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' כו ואילך. לקמן ד"ה וידבר גו' זאת חוקת (ע' רלו). וש"נ.
 (49) תהלים לג, ו.
 (50) פיוט „גדל" בסדר תפילת שחרית בתחילתו (ע"פ נוסח אשכנז וספרד). וראה אוה"ת בלק ע' תתקעו. ענינים ס"ע צב. המשך תער"ב ח"א ס"ע ת.
 (51) ברכות לא, ב. וש"נ.
 (52) ראה תניא פ"ב (כו, א). לקו"ת דרושים לר"ה סא, א. אוה"ת שה"ש (כרך א) ע' נב. ובכ"מ.
 (53) ראה סה"מ תרכ"ו ע' רפ. תרכ"ז ס"ע תע"תעא [ובהנסמן שם בע' תסט]. תרל"ב ח"א ס"ע רסה. ח"ב ס"ע תקמז"ח. תרנ"ח ע' סט. ועוד.
 (54) ישעי' ו, ג.
 (55) ראה תניא פמ"ו (סו, א).

ועז"נ⁵⁶ את השמים ואת הארץ אני מלא, אני ממש מלא כו', דלית אתר פנוי מיני' כו'⁵⁷, רק שאינו מתלבש ונתפס כלל כו'.

ובזה יובן טעם ודעת הרמ"ק דפי' שא"ס נק' מהו"ע של הבורא ממש, וכל מה שנאצל ממנו לא נק' כלל א"ס, וטעמו, כי אין לומר ל' אין סוף, שמורה על בלי גבול ממש, רק עליו ית' ממש, ולא על דבר המסובב ונמשך ממנו, והוא לבד⁵⁸ הקדמון ואין סוף כו'. כי הנה, ענין א"ס הוא ב' דברים, הא', שהוא בחי' א"ס להתפשטותו, שז"ע א"ס, בלי גבול, שא"ס להתפשטותו. ואמיתית ענין זה שייך רק בעצמות ממש, הגם דכל עצם בלתי מתפשט כו'⁵⁹, מ"מ, אמיתית נושא הענין דא"ס להתפשטותו, שייך רק בבחי' העצמות, כי מה שנאצל ונתגלה מן העצמות, הגם דשם שייך ענין התפשטותו, הנה אין זה בהם ענין עצמי מצד עצמן, דמאחר שיש להם תחלה, ממילא יש להם תכלה מצד עצמן⁶⁰, ורק בבחי' העצמות ממש שייך לומר א"ס באמת, להיותו בחי' קדמון האמיתי, שאין לו תחלה, וממילא אין לו תכלה כו' (אלא שאינו שייך לומר בו א"ס להתפשטותו בפועל, כי אינו בבחי' התפשטות והמשכה, אבל נושא ענין הא"ס שייך לומר רק בבחי' עצמותו ממש כו'), אבל מה שנמצא ונאצל מאתו ית', הרי אינו שייך [בהם] בחי' א"ס בעצם, כ"א שהן בבחי' א"ס ברצונו לבד, וכמ"ש הרמ"ע שהן נצחיים ברצון הבורא לבד כו', וכמו באור שהוא בבחי' א"ס מפני שהוא מעין המאור כו' (והיינו שכך הוא ברצונו ית' שיהי' בבחי' דביקות כו'), אבל לא מצד עצמן כו'. והב', ענין א"ס שהוא בלי גבול ממש, היינו שאין לומר בו איזה ענין פרטי ולתארו באיזה הגבלה שיהי', לומר שהוא בבחי' ומדרי' כזו או בחי' ומדרי' כזו, אפי' בתוארי ענינים היותר מופלאים והיותר נעלים, ואף לא בבחי' בלי גבול ובבחי' גבול כו', ואין לשלול ממנו שום דבר, וה"ה נושא את הכל⁶¹ (בבחי' היכולת, ולא בבחי' פועל ח"ו, אף לא בבחי' כח, שהוא ג"כ כפועל, כמ"ש"נ במ"א⁶², כ"א בבחי' היכולת כו'), והוא מושלל מהכל כו'. וז"ע א"ס, שלילת כל התוארים, שלילת הגבול ושלילת הבלי גבול, שלילת החיוב ושלילת השלילה⁶³, וממילא יש בו הכל כו'. דכ"ז אינו שייך רק בבחי' העצמות ממש, שמציאותו מעצמותו, שהוא הנמצא האמיתי שאינו בבחי' מציאות נמצא⁶⁴, ר"ל שהוא נמצא לא בבחי' מציאות, בזה דוקא שייך לומר אמיתית ענין א"ס כנ"ל (ובזה יומתק ג"כ מ"ש במ"א⁶⁵ שאינו שייך לומר בו א"ס לפי שאין לתארו כו', דאדרבה, שם א"ס כנ"ל הו"ע שלילת כל התוארים לגמרי כו'). אבל בבחי' האור ובכל מה שנאצל ממנו, אינו שייך לומר בחי' א"ס בבחי' ומדרי' האמיתית שבזה כנ"ל. רק להיות שהאור הוא מעין המאור, יש בו כח המאור, וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחייהו חד⁶⁶, שיש בו גם כח

קסח

(63) ראה בכ"ז סה"ש תורת שלום ע' 191. סה"מ תרס"ח ס"ע רי ואילך. עטר"ת ע' קצ. תרפ"ו ע' רנ. תו"מ התוועדויות תש"ו ח"א ע' 208 ואילך.

(64) ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ו. ועוד. לעיל ד"ה יו"ט שר"ה ע' ת. וש"ג.

(65) ראה פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ג שם. לקו"ת פקודי ז, ב (בהגהה). סה"מ תרמ"ז ע' לט. תרנ"א ע' רה"ו. תרנ"ט ע' קפה. תרס"ד ע' לילא. [ובמקומות שנשמנו לעיל הערה 21].

(66) סי' כ (קל, סע"א-ב).

(56) ירמ"י כג, כד. וראה לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך. פ' ראה לג, א ואילך.

(57) תקוני זהר תקון נו (צא, ב).

(58) אוצ"ל: לבדו (וכ"ה באוה"ת ענינים שם).

(59) ראה לעיל ע' לו ובהנסמן שם בהערה 21.

(60) ראה לעיל ד"ה שובה ישראל ע' כח (בשם האבן עזרא).

(61) ראה סה"מ תרס"ח ע' קפט. תער"ב ח"א ע' תקס. תש"ה ע' 187. ועוד.

(62) ראה לעיל ד"ה יו"ט של ר"ה ע' זח. וש"ג. סה"מ אעתי' ע' טו ואילך. ע' כג ואילך.

זה דמציאותו מעצמותו⁶⁷, מצד הדביקות במקורו ומעין מקורו כו' (ועמ"ש בד"ה וביום שמחתכם ובמועדיכם⁶⁸), ולפי"ז אפשר שייך בהאור ג"כ בחי' א"ס כנ"ל. ולכן התהוות הנבראים מאין ליש הוא ע"י האור בכח הא"ס, והיינו מבחי' האור דסוכ"ע, ומבואר במ"א⁶⁹ הטעם שא"א להיות התהוות היש מבחי' ממכ"ע, לפי שממכ"ע הוא בחי' גבול, ומוגדר בגדר הגבלה רוחניות, וא"א להיות מזה התהוות הגשמיות, ואפי' בכמה רבבות השתל' יהי' הכל בבחי' רוחניות כו', כ"א דוקא מבחי' אור הסובב הוא התהוות היש, שאינו מוגדר בגדר הגבלת הרוחניות דוקא כו', וזהו מה שרוחניות וגשמיות שוין לפניו כו', א"כ ה"ה בבחי' א"ס כנ"ל. אבל כ"ז אינו בו מצ"ע ח"ו, כ"א להיותו מעין מקורו, וזהו שהתהוות הוא בכח הא"ס דוקא, וכמו שדקדק באגה"ק הנ"ל בלשונו הט"ו⁷⁰, וכדי שיהי' היש הזה הנברא בכח הא"ס בעל גבול ומדה נתלבש אור א"ס כו'.

וזוהו שהרמ"ק ז"ל ימאן לומר שם א"ס על דבר המסובב ונמשך ממנו ית' (י"ל הכוונה על בחי' אור בכלל, ובחי' אורות הנאצלים בפרט, ובד"כ הוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו'), כ"א בחי' עצמות ממש הוא בחי' א"ס האמיתי כו' כנ"ל.

כ"י⁷¹ הנה כל מה שנדחקו המקובלים הראשונים לומר שהכתר נק' ג"כ א"ס, וכן הרמ"ע דפי' שהרצון נק' א"ס, הוא רק כדי לפרש איך אני הוי' לא שניתני, שאין שום שינוי בו ית' ושום התפעלות ע"י בריאת העולם כו'. דלכאורה אינו מובן כלל, איך לא יהי' שום שינוי מבריאת עולמות רבים ועצומים מאד כו', וידוע⁷² דהתהוות הוא בכח הא"ס דוקא, שהוא לבדו דוקא בכחו ויכולתו להוות מאין ליש כו', וא"כ איך לא שניתני כלל. ולכן פי' שההשפעה בעולמות (היינו להוות העולמות ולהחיות את העולמות), עם שהוא כח א"ס ממש לחדש מאין ליש, אין זה עושה התפעלות בהעצמות הבורא, לפי שהתהוות הוא ע"י הרצון או הכתר, לפ"ד מקובלים הראשונים, שבחי' רצון זה הוא א"ס ממש (היינו דלדעתם הרצון או הכתר הוא בחי' א"ס ממש מצד עצמו, כי הם מפרשים מ"ש בפרדר"א הוא ושמו בלבד, שמו היינו בחי' רצון, וכן שמו בגימ' רצון⁷³, ומאחר שעד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו לבד, הרי שמו קדמון כקדמותו ית', ובעבוה"ק⁷⁴ ח"א רפ"ב הביא בשם

נשגב שמו לבדו, הוא צוה כו'. אך שם זה [הוא] האור, שהוא אין [אוצ"ל: אינו] שום דבר נוסף אעצמות. ומסולק קושיית רמ"ק שאין ליתן קדמות כו', רק גם האור לא כשמש [שהוא] בחיוב רק ברצון, וא"כ אין האור ממש כלול מקדמות רק יכולת להאיר כו'.

(72) ראה אגה"ק סי' כ שם (קל, סע"א ואילך). ועוד.
 (73) ראה פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ב. הובא בשל"ה בית ה' (ד, א). וראה גם פע"ח שער ז (שער הק"ש) ספכ"ח. הובא בלקו"ת פקודי ז, רע"ד: «בס' הקבלה הראשונים כ' שמו גימ' רצון». וראה גם לקו"ת בהר מג, א. פנחס עז, ג. מסעי צא, ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמג. אוה"ת חנוכה (כרך ה) תקסח, ב. יתרו ע' תתמ. ואתחנן ע' קכב. דרושים לשמע"צ ע' א'תתכו. סה"מ תרנ"ו ע' סדס.
 (74) = ובס' עבודת הקודש (להר"מ אבן גבאי).

(67) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' קיג הערה 28.
 (68) סה"מ תרנ"ו ע' רנו"ז. וראה גם המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קמג"ד. המשך ר"ה תרצ"ד פי"ד (סה"מ תשי"א ע' 39).
 ובכ"מ.

(69) ראה תו"א מג"א צ, ב. ד"ה ביום השמע"צ תקע"ב. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפא ואילך. דרמ"צ סא, ב. סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע כט"ל. ועוד.
 (70) = הטהור.

(71) ראה אוה"ת ענינים שבהערה 1 ע' קעז הערת הצ"צ בשולי הגליון: לא שניתני ואיך סוכ"ע וממכ"ע, סידור אני לדודי כו' [סידור עם דא"ח רכו, א"ב], א"כ רמ"ק ס"ל דלהכי לא שניתני כי הוא עצמו סובב, ובממכ"ע הארה. ורמ"ע ס"ל דאפי' סבה וסובב לא יתכן אמהותו ועצמותו, והאמת עמו. ולכן ארז"ל הי' הוא ושמו לומר שהשתלשלות הוא שמו,

קס"ט

ביאור סודות הרמב"ן ז"ל שהכתר קדמון כקדמון⁷⁵ א"ס, ועם היותו עלול מן העצמות, מ"מ דעתם שהוא קדמון כקדמותו ית' (וצ"ל דהיינו משום שלא הי' זמן שלא יהי' הרצון כו'), וזהו דס"ל שהרצון או הכתר הוא בחי' א"ס ממש, ולכן ע"י הוא ההתהוות כו'. והרמ"ק חולק ע"ז, ואומר, שאין ליתן קדמות לשום דבר הנמצא ממנו, כ"א אליו ית' לבד, וכן הוא באמת. ודעת רבינו ז"ל באגה"ק⁷⁶, שההתהוות היא ע"י האור (והיינו האור הבא בגילוי), לא מפני שהוא בבחי' קדמות ח"ו, כ"א מפני שהוא מעין המאור, ולכן הוא מהווה בכח הא"ס כו' כנ"ל. וזהו מה שחידש רבינו נ"ע דהאור נק' א"ס מפני שהוא מעין המאור. דהמקובלים הראשונים דעתם דשמו שהוא הרצון הוא א"ס מצ"ע כנ"ל, ורבינו חידש דשמו הוא אור, והוא א"ס לא מצ"ע, כ"א מצד המאור, דהיינו שהוא מעין המאור כו'. ויש בהאור (היינו בהאור הכלול בעצמותו כו') בחי' שהוא בחי' קדמון כקדמותו ית', אבל זהו מה שאינו בבחי' מציאות אור כלל וכלל. וממילא לא יקשה ע"ז קושיות הרמ"ק ז"ל, וכמשי"ת לקמן בד"ה כי עמך מקו"ח⁷⁷), ולכן⁷⁸ יהי' בו וע"י ההתהוות מאין ליש, ועכ"ז אינו עצמיות ומהות הבורא ממש, רק בחי' המשכת אור ממנו לבד (והיינו בחי' רצון הנמצא ממנו, שזהו בחי' שמו לדעתם ז"ל (ופי' שמו אור, זהו שחידש רבינו ז"ל, ויש בזה ב' מדרי', מה שהוא בבחי' גילוי (היינו גם לפני הצמצום), וע"ז אינו שייך לומר קדמון ח"ו, כ"א מה שהוא מעין המאור, והב', כמו שכלול בעצמותו ממש, ובבחי' זו שייך לומר קדמון כקדמותו ית', וכמשי"ת⁷⁹)). והרויחו בזה שאין ההתהוות מבחי' עצמות ממש, דיקשה לפי"ז איך לא שנית, שה"ה עכ"פ מקור לעולמות כו', ולדבריהם ניחא, שההתהוות הוא מבחי' הכתר או הרצון, ולזאת בחי' עצמות הבורא לא שנית כלל, מפני שאינו בבחי' מקור לעולמות, כ"א הרצון הנמצא ממנו כו'. וכמו שפי' הרמ"ע שם, שבחי' הרצון הנק' א"ס הוא סיבה ראשונה אל הנמצאים שאין סיבה למעלה ממנו (להיות בבחי' מקור אל הנמצאים), ומהו"ע נק' סיבת כל הסיבות⁸⁰ (שממנו נמצא הכל, ולדעתם אפשר צ"ל רק דבמציאותו ית' נמצא הרצון כו', אבל לא שהוא בבחי' מקור ח"ו).

אכן הרמ"ק ז"ל ימאן בזה, וס"ל דהקושי' איך לא שנית, לק"מ⁸¹, עם היות [ש]הוא עצמותו ית' ממש סיבה ראשונה, אך הוא רק בבחי' סוכ"ע, ואינו מתלבש ונתפס בתוכם, ולא כמו הנשמה בגוף כו', ולכן אין שום שינוי בו ית' מבריאת העולמות, דהמסובב אינו פועל שינוי בהסיבה. דזהו ההפרש בין עילת העילות לסיבת הסיבות⁸², דעו"ע, העלול פועל שינוי בהעילה, אבל סבה"ס⁸³, אין המסובב פועל שינוי כו', וא"כ הוא סיבת כל הסיבות כו', ובחי' האור המתלבש ממש בעולמות הוא רק מבחי' דבר ה', שהוא הארה חיצונית שאין פועל שום שינוי כו' כנ"ל. והרויח בזה, שאצ"ל שם א"ס זולתו⁸⁴

(75) אוצ"ל: כקדמות.

(76) אוצ"ל: הי'.

(77) לקמן ע' רמח.

(78) מכיון שהרצון הוא א"ס ממש (כנ"ל לפני המוסגר).

(79) לקמן סד"ה כי עמך (ע' רמח ואילך). וראה בכ"ז דרמ"צ

קלו, א.

(80) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, סע"א).

(81) = לא קשיא מידי.

(82) ראה בכ"ז מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קלת. אוה"ת

יתרו ס"ע תשלד"ה. שה"ש (כרך א) ע' קנו ואילך. ביאורה"ז

להצ"צ ח"א ע' לט. סה"מ תרנ"ח ע' קטו. תרס"ה ע' ריא.

תרס"ח ע' קעז ואילך. תער"ב ח"א ע' קנו. תרפ"ז ע' קכו. ד"ה

שאו ידיכם תשי"ז (תו"מ התוועדויות תשי"ז ח"ג ע' 151-2).

(83) = סיבת הסיבות.

(84) אוצ"ל: זולת.

על מהותו ועצמותו ית' לבד, וגם א"צ לומר רצון קדום ח"ו, כי הוא לבדו הקדמון, והוא לבדו בחי' הא"ס האמיתי, דאין לו תחלה ואין לו תכלה, בבחי' בל"ג באמת כו' (וכן הוא האמת כו' כנ"ל).

ובאמת שדרך זו של הרמ"ק נכונה וסלולה יותר, שא"א לומר כלל ענין רצון קדום, דמאחר שזהו בחי' מציאות דבר שאינו בחי' עצמות, איך נאמר ע"ז שהוא קדום ח"ו, שזה אינו שייך כ"א על העצמות, לא על זולתו כו', וא"כ בחי' הרצון שאינו עצמות, והוא נמצא מן העצמות, איך נאמר ע"ז קדום ח"ו. דגם באוא"ס שלפני הצמצום, במה ששייך לומר בחי' עלות הרצון, הוא מיוחדש. וכמו"כ הוא בכללות בחי' אור, שהוא מיוחדש, והיינו שהוא נמצא ממנו, וברצונו דוקא, לא בהכרח ח"ו, א"כ ה"ו כמו שקדמו ההעדר (ר"ל דבהאור והגילוי ממנו ית', היינו בכללות האוא"ס שלפני הצמצום, אין אנו יכולים לומר שקדמו ההעדר ממש, דא"כ נהי' מוכרחים לומר ענין רצון ממש בעצמות (שעלה ברצונו שיהי' גילוי כו'), וזהו א"א לומר ח"ו⁸⁵. אבל זאת מוכרח שאין הגילוי מאתו הכרחי ח"ו, והיינו שביכולתו ית' שלא יהי' האור, ומה שמאיר אור הוא רק מפני שכך הוא רצונו שיאיר אור כו', וכל גילוי רצונית ה"ו כמו שקדמו ההעדר. ועם היות שלא יש כאן רצון בפועל ח"ו⁸⁶, מ"מ, ה"ה גילוי רצונית דוקא, וממילא כאלו קדמו ההעדר כו'⁸⁷. ונמצא, דלבד זאת שהאור אינו עצמות, ומשו"ז אינו נופל עליו לומר שם קדמות, עוד זאת, שהוא מיוחדש באמת כו'. וכ"ש בחי' הרצון, שהוא מיוחדש, להיות שענין הרצון הוא בהאור והגילוי שכבר האיר בגילוי מאתו ית', וכמ"ש בע"ח⁸⁸, דע כי טרם שנאצלו כו' הי' אור עליון פשוט ממלא כו', וכשעלה ברצונו הפשוט כו', וא"כ אינו שייך כלל לומר רצון קדום כו')*, וממילא אינו שייך לומר ע"ז שם קדמון ח"ו כלל וכלל. וגם, איך יתואר הרצון בשם א"ס, כי, פי' א"ס היינו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, ומושלל מגדר חכמה או שאר מהות פרטי שיוכלו לומר עליו כי זה הוא, ולכן נק' קדוש, ל' הבדלה⁸⁹, שמובדל בערך מכל מהות ותואר פרטי, עד שאמרו בת"ז⁹⁰ שהי' יכול להיות

קע

(* ולפ"ז⁸⁵ מ"ש השל"ה דקודם עלות הרצון אז א"ס לא קיימא לאודעא כו'⁸⁹, יעו"ש ד"ד ע"א, י"ל לפי מ"ש בע"ח שזהו הכל בבחי' גילוי האור (הגם כי בשל"ה לא כתב כן). ועמ"ש בד"ה ואתחנן בס' דברים⁹⁰ בענין ב' בחי' בשמו, ושמוזה נמשך אח"כ בחי' אורות וכלים כו' יעו"ש, ולפי הענין שאנו בו, י"ל שזהו בחי' כח הבל"ג וכח הגבול כו'.

תשס"ד) ע' פד: „פי' ולא בחושבן י' ספירות, אלא לריבוא רבבות ספירות עד אין קץ ושיעור". ונת' בארוכה שם ע' סח ואילך. וראה גם שם ס"ע צא"ב, וע' צו. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ע' קלב"ג. אוה"ת חיי"ש קט, ב"קי, א. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' עז. סה"מ תרנ"ז ע' קצג"ד. [ולקמן ד"ה כי עמך (ובכמה ממקומות הנ"ל) הובא ע"ז מאמר הזח"ג רפת, א (באד"ז), עיי"ש]. — בענין ספירות אין קץ ראה גם לקמן ד"ה כי עמך שם ע' רמו ואילך. תער"ב ח"א ס"ע כו' ואילך. שם ע' רמא. ח"ב ע' תשצא. תרל"ג ח"ב ע' שצב.

85) ראה לקמן ד"ה כי עמך (ס"ע רמו ואילך).

86) ראה דרמ"צ נא, א.

87) ראה בכ"ז סה"מ תרנ"ט ע' קפו. תרס"ד ס"ע לבי"ג. תער"ב ע"ו ע' קנא, וע' קנז"ח. סה"ש תורת שלום ע' 147, וע' 152.

88) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

89) זח"ב רלט, א. הובא לעיל ד"ה יו"ט של ר"ה ע' ט.

90) אוה"ת ואתחנן ע' קכג.

91) כנראה הכוונה להקדמת התקו"ז (יז, א): „אנת הוא חד ולא בחושבן" — ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א (הוצאת

מא"ס התהוות ספי' אין קץ שאינן מהות הע"ס חכ' חסד כו', וא"כ, איך שייך לומר בחי' זו על הרצון, שהוא מהות פרטי כמו החכמה. א"ו⁹² הרצון הוא מע"ס, ונק' כתר, ולכן אנו מבקשים יהי רצון, כלומר שיתהווה בחי' רצון. וכן מבואר בע"ח⁹⁶ באומרו שבכתר יש בחי' תחתונה מא"ס, הרי שהכתר עצמו, שהוא רצון העליון, אינו א"ס ממש, רק שבחי' א"ס מתלבש בו כו'.

אך מ"מ, ג"כ א"א לומר כדעת הרמ"ק ז"ל, דבחי' הנק' א"ס הוא ממש מהותו ועצמותו של הבורא, ואין שום מציאות זולת מדרי' זו הנק' א"ס, דא"כ, הרי התהוות העולמות הוא מהעצמות ממש, וא"כ איך לא שניתי כו'. דהגם שאינו מתלבש בעולמות, מ"מ, ה"ה בבחי' מקור אל העולמות, ומאחר שהוא בבחי' מקור, הגם שזהו שנתהוו העולמות בדרך ממילא, לא בבחי' התלבשות, וא"כ אין זה בבחי' שינוי והתפעלות ממש, מ"מ, לא יתכן לומר ע"ז לא שנית, הן מצד עצם ההתהוות, דהרי מ"מ הוא בורא ומהווה את העולמות, והן מצד הרצון להתהוות, שהרי קודם שנתהוו לא היו העולמות, ועלה ברצונו להוות כו', הרי כ"ז הוא בחי' שינוי, דאינו שייך לומר כן ח"ו בעצמות הבורא כו'. וגם א"א לומר שלא יש מציאות הנק' אור א"ס זולת מציאות העצמות, דהרי מ"מ אמר בפרדר"א⁹⁰ עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמנו לבד, הרי אמר ג"כ בחי' שמו⁹⁸, וכתב⁹⁴ אני הוי' הוא שמי, והפי', דשם הוי' הוא רק בחי' שמו, אבל הוא עצמו למעלה מבחי' שמו, וז"ש⁹⁵ בכל יום אברכך ואהללה שמך כו', ואמר⁹⁶ לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר כו'. וכן לפמ"ש בע"ח ענין הצמצום שהי' באוא"ס, לא יתכן כלל כ"ז לומר בהעצמות ממש, וכמ"ש בתו"א ד"ה פתח אלי⁹⁷. וכן מ"ש בספרים⁹⁸ שהבריאה יש מאין, וידוע הקושי⁹⁹, הלא ממך הכל כתי'¹⁰⁰, ואיך הוא מאין, אלא התירוץ הוא, שאפי' מקור החיות של כל העולמות נק' אין וכלא חשיב ממש לגבי מהו"ע, וז"ש⁹⁶ והחכמה מאין תמצא, פי', ח"ע, ראשית האצילות, שהתהוותה מא"ס בבחי' יש מאין, לא בדרך השתל' עו"ע, הנה מ"מ, גם מקור זה המהווה החכמה בבחי' יש מאין, נק' אין ואפס ממש לגבי מהו"ע דכלא חשיב. והיינו משום שמקור זה הוא בחי' סוכ"ע, ובאמת שמהו"ע ית' למעלה מעלה גם מלהיות בחי' סוכב לעלמין, כי אינו בגדר עלמין כלל. והיינו כמ"ש¹⁰¹ כי נשגב שמו לבדו, פי', אפי' מה שהוא בחי' נשגב, היינו סוכ"ע, שהוא נשגב וקדוש ומובדל, מ"מ, הוא רק בחי' שמו לבדו, רק שהוא הנק' שמו הגדול¹⁰², כי בחי' סוכב הוא, שהוא בחי' מקיף להעולמות, ועם היות שיש בזה ג"כ מקיף קרוב ומקיף רחוק, כמו הלבוש שעשוי למדת הגוף ממש, ובחי' בית שמקיף מרחוק

קעא

(92) = אלא ודאי.

(98) ראה ס' האמונות והדעות להרס"ג מאמר א' [הובא בכ"מ בדא"ח]. מו"נ ח"ב רפ"ג. וראה המשך מים רבים תרל"ז ע' לו. סה"מ תרכ"ט ע' קנז. ובכ"מ.

(99) ראה תו"א בשלח סא, סע"ד. לקו"ת ראה יט, סע"ג. אוה"ת מסעי ע' א'תקנט. סה"מ תרכ"ז ע' שסד [ובהנסמן שם בתחילת המאמר]. תרנ"ט ע' מה ואילך. תרס"א ע' קעא ואילך. ועוד.

(100) דברי הימים א כט, יד.

(101) תהלים קמח, יג.

(102) נוסח ברכת "ברוך שאמר" בתפילת שחרית.

(93) ראה בכ"ז אוה"ת יתרו ע' תתלד ואילך. ויקרא (כרך ב) ע' תרחצ ואילך. סה"מ תרנ"ו ע' שעט ואילך. תרס"ח ע' קפ ואילך. ד"ה ברוך הגומל תשי"ז (תו"מ התוועדויות תשי"ז ח"ג ע' 167 ואילך).

(94) ישע"י מב, ח.

(95) תהלים קמה, ב.

(96) בנוסח ברכת "יהללוד" שבסיום אמירת הלל.

(97) תו"א וירא יד, רע"ב. וראה גם לקו"ת הוספות לס'

ויקרא נב, ג. דרמ"צ קלו, א. ד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' נב. ובכ"מ.

ואינו למדת הגוף כו', וכמ"ש במ"א¹⁰³, עכ"ז, ב' הבחי' לא יצדקו לומר על מהו"ע, שאינו בגדר עלמין כלל, אפי' להיות בחי' סובב להם באיזה אופן ומדרי' שיהי' כו'. וז"ש¹⁰⁴ אתה הוא הוי' לבדך, ואם נאמר שנמשך להיות בבחי' סובב לעלמין, אעפ"י שאינו התפעלות ח"ו, עכ"ז ירידה היא כו', וא"כ, איך הוא לבדך כו', ובאמת אתה הוא לבדך ממש, בבחי' הבדלה לגמרי, גם עתה, אפילו לאחר שעשית את השמים כו'¹⁰⁵, ממש כמו קודם שעשית כו', ואין זאת רק משום כי כל בחי' סוכ"ע הוא רק בחי' שמו לבד, אבל אתה ממש הוא לבדך כמו קודם בריאת העולם, שאינו בגדר העלמין כלל, אפילו להיות נק' סובב כו'. וזה א"א להעמיס לפי' הרמ"ק דא"ס הסוכ"ע היינו העצמות ממש כו', ואיך נק' זה יש מאין, ואם נאמר הכוונה מאין שאינו בבחי' יש, פשיטא שאינו בבחי' יש ח"ו, אבל באמת הוא הנמצא האמיתי, ונק' יש האמיתי¹⁰⁶, ואינו שייך לומר ע"ז ח"ו שם אין כו'.

אך הענין הוא, דבאמת בהכרח לומר שיש בחי' שאינו בחי' עצמות, כ"א נמצא מן העצמות, ובחי' זו נק' ג"כ א"ס, שמבחי' זו הוא המקור לעולמות (וכמ"ש הרמ"ע דבחי' הנמצא מן העצמות היא סיבת ומקור הנבראים, והעצמות הוא סיבת כל הסיבות, אבל לא שהוא בבחי' מקור ח"ו, וכנ"ל), והוא בבחי' סובב ומקיף אל העולמות כו', והוא בחי' אין ואפס דכלא ממש חשיב לגבי העצמות כו', אבל אין זה בחי' הכתר או בחי' הרצון, דאינו שייך לומר ע"ז שם א"ס כנ"ל (וגם יהי' מוכרח לפ"ז לומר רצון קדום כנ"ל, וזה א"א לומר כנ"ל), אלא זהו בחי' האור והגילוי מן העצמות, שהוא בחי' הארה לבד ולא עצם כלל, וכמשי"ת¹⁰⁷, ולכן הוא בבחי' אין ואפס ממש לגבי העצמות, ומ"מ הוא בבחי' א"ס, אבל לא מצד עצמו, כ"א להיותו מעין המאור, ולכן יכול להיות מזה התהוות העולמות, להיותו בחי' א"ס. ונמצא, שאין ההתהוות מן העצמות ממש, כ"א מן האור, שהוא ג"כ א"ס, מפני שהוא מעין המאור כו', ובאור יש ג"כ מדרי' שהוא בבחי' קדמון, אלא שזהו לא בבחי' האור כמו שהוא בבחי' מציאות אור, כ"א כמו שהוא בבחי' העלם העצמות ממש כו', וכמשי"ת¹⁰⁸.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש ויולך ה' את הים ברוח קדים כו' ויבקעו כו'. דהנה, ים ויבשה הוא העלם וגילוי, והוא מסוכ"ד עד רכ"ד, וכידוע¹⁰⁹ דים הוא בחי' מלכות דאצילות

שהאור הוא מעין המאור ממש ופשוט בתכלית הפשיטו' ואין שייך בו שום גדר פרטי רצון או חכ' כו' (רק כשעלה ברצונו הפשוט להאציל אז שייך בו בחי' ספי' ושיעור בעצמו בכח כו') רק שעכ"ז הרי האור הוא הארה בעלמא וכלא חשיב לגבי המאור. והו' שנק' אור א"ס אור זוקא שהוא בחי' הארה לבד וכידוע הפרש בין אור ושפע ודמשו"ז כינו המקובלים המשכה זו בשם אור להורות שהוא הארה לבד כו' וכמ"ש במ"א. וכמו עדי"מ השמש נק' מאור והזיו שלו נק' אור כו'.

אך בהגהות השמיט רבינו קטע זה, ובמקומו בא ההמשך שבפנים, סיום ד"ה ויולך, כל ד"ה וידבר גו' זאת חוקת והתחלת ד"ה כי עמך דלקמן.

(107) לקמן ד"ה וידבר גו' זאת חוקת (ע' רלה).

(108) לקמן סד"ה כי עמך (ע' רמח).

(109) ראה לעיל ד"ה זה היום ע' טו. וש"נ.

(103) ראה לקו"ת ברכה צח, ד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו ע' ולא ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קסו ואילך. תש"ד ע' 113 ואילך. ועוד.

(104) נחמי"ט, ו.

(105) המשך ל' הפסוק נחמי" שם.

(106) ראה גם המשך והחרים תרל"א פל"א-ב (סה"מ

תרל"א ח"א ע' רצו ואילך). ובמקומות שנסמנו שם.

ברשימת המשך בגוכתי"ק, בא הקטע דלקמן:

עד"מ האור הנמשך מן המאור, דהאור נק' א"ס (דבאמת א"ס האמיתי הוא עצמותו ומהותו ממש כנ"ל (ואין זה תואר כמשנת"ל) אלא שהעצמות אינו בגדר שייכות לעולמות ואין אנו מדברים בבחי' זו דבכ"מ שמדברים מבחי' א"ס אין מדברים מבחי' העצמות כ"א מבחי' האור והגילוי שלו כו' ובחי' זו יש לו שייכות לעולמות להיות בבחי' מקור למקור כו'. ובחי' זו נק' ג"כ א"ס)

ש"פ בשלח, ט"ו בשבט, ה'תרס"ו

רכט

כמו שהיא באצילות, שמעלים אורות האצילות בתוכה כו', ולמעלה מזה הוא בחי' עליונה שבכתר, בחי' עתיק כו', וכמ"ש מזה בד"ה מים רבים הגדול רל"ו¹¹⁰, ולמעלה מזה הוא בחי' צמצום הראשון, התעלמות האור כו'. וענין קרי"ס הוא שיתגלה בחי' העלם כו', וכמו באצילות הוא שיתגלה בחי' האצילות בבי"ע, וכידוע¹¹¹ דקרי"ס הוא התחברות אצילות ובי"ע כו', ולמעלה מאצילות הוא שיתגלה בחי' העלם עצמות המאציל כו', ובשרש הראשון הוא שיהי' גילוי בחי' העלם העצמי דא"ס, והיינו גילוי בחי' עצם האור כמו שהוא בהעלם העצמות כו', כי קרי"ס הי' הכנה למ"ת, דע"י התורה נמשך גילוי בחי' עצמות א"ס כו', והגילוי הזה הי' בקרי"ס כו'. וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים, בחי' קדמונו של עולם¹¹², והיינו בחי' העלם העצמי דא"ס, שזהו אמיתית הגילוי דקרי"ס כו'. ולפי"ז מובן דענין הרוח קדים לא הי' זה כמו הכנה טבעית, אלא דזהו אמיתית הגילוי דקרי"ס, שנתגלה בחי' הא"ס קדמונו של עולם, והיינו בחי' עצם האור כמו שהוא בהעלם העצמות ממש, וזהו"ע הרוח קדים כו', וזהו הכנה למ"ת, שע"י התורה נמשך גילוי בחי' ומדריגה זו כו'.

קעב

(110) ע' קנד ואילך. וראה גם סה"מ תרכ"ח ע' קלו ואילך. ואילך. לעיל ע' טו שם.
תרל"ב ח"א ע' קלג ואילך [ובהנסמן שם בתחילת המאמר]. (112) ראה סה"מ תרכ"ח שם ע' קמא. המשך מים רבים
(111) ראה לקו"ת צו יז, א"ב. סידור עם דא"ח רפט, ד תרל"ו שם ע' קנט. תרע"ח ע' רס. עטר"ת ע' שעו. ועוד.